

Dr. Bénárd Ágoston orvos: *Belgyógyászat.*

T. Hölgyeim és Uraim!

Nem kívánok most belgyógyászatot előadni, csak egyet-mást fogok előadni, ami tulajdonképpen általános orvosi tudomány, amire mindnyájunknak szükségünk van, ha szociális érzékkel akarunk jótevényt gyakorolni. A nyomor és betegség kísérő társai egymásnak. Nem egy testi és lelki nyomor folyománya a betegség. Bizonyos az, hogy sok betegség okát a szegénységben és még inkább a szellemi elmaradottságban kell keresni. Tudjuk azt is és most már értjük is, hogy miért a legszegényebb népnél olyan óriási nagy a halandóság, különösen pedig a gyermek-halandóság. Most már értjük, hogy miért éppen köztük pusztít legjobban a tuberkulózis, a gyermekek közt a gyomor és bélhurut és a járványos betegségek, mint például most a kolera is.

Mai első előadásomban a betegségek általános okaival fogok foglalkozni.

Ismerik bizonyára azt a közmondást: «si vi s pacem, para bellum», ezt én úgy fogom alkalmazni, «hogya egészséges akarsz maradni,

állj készen a betegségre». Vagyis másképpen törekedjék megőrizni az ellenállóképességedet és igyekezz azt fokozni. Minden betegségnél, hogy úgy mondjam, kettőn áll a vásár, az ellenálló készségen és a belém jutó kórokozó mikrobák mérgező ejétől. Beszélni fogok tehát az ellenálló képesség fokozásáról, miben áll az és másodsor arról, hogy mikép jutnak a mikro-organizmusok a testbe, melyek ha erős mérgező képességűek, beteggé teszik a szervezetet, esetleg meg is ölik, vagy annak dacára is meggyógyít az erős szervezet. Például ha nekem jól szaladó automobilon van, amibe, elfeledek benzint beleönteni, akkor az nem szalad tovább. De ha nem olajozom jól, akkor is elromlik. Az alkatrészei alkopnak, eltörnek. Így van az emberrel is. Csak felemlítem, hogy például egy 24 éves fejlett embernek naponként 118 gramm fehérjére, 500 gramm szénhidrátra és 500 gramm zsírra van szüksége naponként. Ebből ezt is láthatjuk, hogy mennyi táplálékra van szüksége egy embernek, hogy pótolja a vesztett testi erőt. Magyarországon, megjegyzem, a legszegényebb ember is magához veszi ezt a táplálékot. Ehhez az erő feltételhez valami sok táplálékra nincs is szükség. A szervezet leromlását inkább a mértéktelen táplálkozás és különösen a mértéktelen szeszes-ital fogyasztás okozza. A rendetlen táplálkozás megtámadja az emésztő szerveket, az nem tudja felhasználni a tápanyagot és így csökken az ellenállóképesség. Ha testi és szellemi munkával túlfeszítjük idegrendszerünket és szervezetünket és még hozzá keveset járunk friss levegőre, rossz levegőjű szobában lakunk, mely esetleg még nedves és piszkos is, mindez a meglett embert és különösen a gyermeket vérszegénnyé, beteggé fogja tenni, mert csökkenti az ellenálló képességet.

A rendszertelen életmód mellett és a rossz lakás mellett még az alsóbb néposztálynál előfordul a rendetlen ruházkodás is. Tudjuk, hogy vannak falusi nők, akik 16 szoknyát is felvesznek. Nálunk is például az utcaseprő 6 inget vagy mellényt is felvesz hideg időben, amit nem vet le heteken át.

Kérem, t. hölgyeim és uraim, hogy legyenek mindnyájan figyelemmel arra, amit mondtam és mondani fogok. Beszéltem a rossz lakásról, a célszerűtlen táplálkozásról, melyek lerontják a szervezetünket és ellenállóképességünket. Ha ehhez hozzávesszük a fertőző mikroorganizmusokat, melyek épen a sötét, nedves helyen, piszokban szeretnek tenyészni, akkor tisztán áll előttünk, hogy a szegénység és nyomor együtt jár a betegséggel. Minden élő *szervezet, az ember* is egyes milliőiből van összetéve. A mikroorganizmusok egyetlen sejtből állnak, melyek közül azokat, amelyek betegséget okoznak,

fertőző mikroorganizmusoknak nevezzük. Majdnem minden betegséget ilyen mikroorganizmusok idéznek elő. Hol tenyésznek ezek? Mindenhol, ahol alkalmas talajra bukkannak, különösen a piszokban, sötét, nedves helyeken. Három főúton juthatnak a testbe: a belégzett levegővel, a sérült bőrön át és bejuthatnak a tápláló csatornán át a romlott étel, piszkos kézzel vagy tányéron evett étellel is. A legnagyobb szerep a tisztaságnak jut az egészség megóvásánál. A legnagyobb betegség okozója a tuberkulózis mikrobája, éppen azért is a legelterjedtebb, az bejuthat a szervezetbe mind a három úton. Most például épen aktuális betegség a kolera. Ez kizárólag a tápláló csatornán át jut a piszkos kézzel és étellel a szervezetbe.

Most már tisztában vagyunk azzal, hogy mik a betegség okai.

Mondottam, hogy a szervezet ellenállását erősíteni kell. Miként? Úgy, hogy jó, száraz lakásban éljünk, ahova a nap süssön be; sokat kell szellőztetni és célszerűen, az időjárásnak megfelelően ruházkodjunk. Bár kicsinyesnek látszik, mégis felemlítem a Szellőzésnek egy módját. A szegény ember otthonában tapasztaltuk a rossz levegőt. Azt mondják, hogy azért nem nyitnak ablakot, mert drága a fűtőanyag. Ebben igazuk is van. Nem gazdaságos és nem okos a mai szellőzési mód. Például ablakot nyitnak fél napra is. De ha szembe nem nyitnak ki ajtót, vagy ablakot, akkor lassú a levegő kicserélődése. Inkább egy nap 3-4-szer szellőztessünk 10 percre, de nyissunk ki szembe minden ajtót, ablakot. Így nem hűlnek le a falak és a *levegő* kicserélődik. A szegényeket figyelmeztetni kell erre. Azt szokták mondani, hogy czug van, az árt. Előfordul, hogy árt, de ha így szellőztetünk, akkor úgy kell felöltözni, mint a sétára és a beteg pedig huzza magára a takarót és akkor nem árt a légáramlat. A legtöbb betegség, amit ennek tulajdonítanak, tulajdonképpen fertőzéstől származik.

A baktériumok mint már említettem, ott szaporodnak leginkább, ahol szerves anyagra bukkannak. Ezek pedig épen a beteg embertől terjednek el, mert az a forrása. Elképzelhető ezek után, Jiogy milyen a sorsa egy gyenge embernek, vagy egy gyermeknek, hogyha túlszűfolt lakásban lagnak beteg öregekkel, nagyszülőkkel, amikor megvan minden lehetőség a betegség átvitelére.

Most már tudjuk, mikép jönnek létre általánosságban a betegségek.

Mindenütt, ahol szükség van rá, igyekezzenek a rendes, célszerű életmódra oktatni a szegény népet és igyekezzenek nemesak a lelki, de a testi tisztaságra is nevelni őket.

Dr. **Vass József** igazgató: *Az ifjúság szerepe a jótékonykodásban.*

T. Hölgyeim és Uraim!

Mai előadásommal olyanformán vagyok, mint egy jó vidéki tót plébánosról hallottam, aki Szent István napján felment a szószékre és azt mondta: «Ma Szent István napja van. Szent István nagy ember volt, jó ember volt, ennél fogva én beszélek nektek a káromkodásról». T. i. nekem beszélnem kellene az ifjúság szerepéről a jótékonykodás terén. Én azonban másról fogok beszélni. Olyanformán vagyok, mint a matematika professzora, aki, amikor valami nehéz levezetés kerül sorra, előbb-azt megcsinálja odahaza. Én is szeretném levezetni azt, amit később mondani akarok.

Levezetésemet azon, majdnem banális igazság megállapításával kezdem, hogy a kereszténységet semmiféle filozófiával nem lehet azonosítani, mert a filozófia elmélet, a kereszténység pedig élet. A filozófia valóságos erdő, őserdeje a problémáknak. A nagy rhododendronok, probléma-fák, között csak imitt-amott látjuk a megoldások sudárderekű fenyőszálait vagy virágait. Hideg is van abban az erdőben. Sokszor végigsüvölt rajta a kétkedés szele, sokszor ráborul a lemondás szomorú árnya s nem egyszer varjak rikácsolják fölötte a takaródót: Kár, kár vesződni a lét titkaival, keveset ismerünk a világból és talán azt sem jól. Kár, kár . . .

Nem akarom azonban a filozófia jelentőségét leértékelni. Én csak «megállapítok», mint Szent Antal Csodájában a rendőrbiztos. Megállapítom, hogy a problémák erdeje nagy, az értelem szekeréje pedig kicsiny.

Ha azonban az élet széles, nagy birodalmát a kereszténység szempontjából nézem, ámulva látom, hogy az tele van színes, sokféle virággal és mindig is tele volt. Ott van az egyszerű pitypang, az orchidea, a rózsa, szóval a virágok ezerféle változata. Miért? Mert az eleven kereszténység talaját, mely termi ezt a sok virágot, nemcsak az intellektus fűti, hanem fűtik a kereszténység nagyszerű érzései és vég-elemzésben maga Krisztus.

Szó sincs róla, a kereszténységnek is vannak problémái. De az a kereszténység, amelyről szólok, nem elméletekkel vesződik, hanem a gyakorlatban érvényesül; ott is vannak problémáik, azonban azokat nem kéz ölbetéve szemléli, hanem folyton hengergeti, forgatja, oldozgatja, szóval *éli* a saját problémáit is. Így az élet nagy területe egyszer-

smint a kereszténységé is; nem akarunk külön életet és külön kereszténységet.

Egyet jelent a kettő és ebből az *élő* kereszténységből alakul ki az a szín pompás táj, amit én mint rétet látok, amelyen temérdek virág terem. Lichtenberger, német nevű francia író, a modern Németországról azt állapítja meg, hogy, ott ellentétben a megelőző századokkal, csodálatosan fellendült a katolicizmus. Azt fejtegeti, hogy a Tomanticizmus gondolatának műit századbeli bukása után hogyan történhetett, hogy a keresztény katolikus gondolat, mely a romantizmussal közel rokonságban van, mégis felvirágozott. Azt mondja, hogy azért történt, mert sikerült a katolikus vallást Németországban demokratizálni.

T. Hölgyeim és Uraim! Én valamiképen értem e fejtegetéseket és helyeslem a gondolatot, de ne in jó kifejezés az, hogy demokratizálódott, mert más valami történt. A kereszténységről azt szokták mondani, hogy tömegvallás, mert nagy tömegeket zár magába. Ezen tömegösszeforrasztó erejénél fogva mozgatja aztán a tömegeket. De azért azok, akik ebből következtetve úgy állapítják meg a kereszténység kulturális jelentőségét, hogy az inkább tömegvallás és tömegdrill, tévednek, mert a kereszténység individuális vallás. Rajtam, az egyénen kívül, minden tényezőt felsorolhatok, de nem találok egyet sem annyira egyénit, mint a kereszténység, mert ennek alapja az a gondolat, hogy Krisztus közvetlenül kapcsolódik minden ember lelkébe. Hogy közösek a szentségek, a kathekezizmus és a pápa, ez mind nem oldja fel azt az, állítást, hogy a kereszténység individuális, mert Krisztus egyéni módon kapcsolódik bele az egyes emberbe. És ez jellemzi a kereszténységet. Igaz, hogy a szentségek egyformán működnek minden lélekben. De épen az a kapcsolódás csodálatos a szentség, helyesen Krisztus és az ember közt, mert épen az individualizálódik minden lélekben. A lényeg ugyanaz marad mindenütt. Ebből is világos, hogy a kereszténység tömegvallás ugyan, mert tömegekre támaszkodik, lényegében azonban individuális. A legmélyebb gyökerénél, a leikénél fogja meg az embert, abba kapcsolódik, az gyúrja, formázza, selejtezi. Egyénibb tehát, mint a tudás, amely az ész határai közé szorul, a kereszténység pedig a maga etnikai hatásával a nyers jellemet járja át. Már most ha így nézem a dolgokat, akkor azt látom, hogy Németországban a katolicizmus nem ment át valamely elváltozáson, hanem egyszerűen az történt, hogy közelebb jutott az élethez, amelybe régi hivatása szerint be kell kapcsolódnia. Valahányszor ez a kapcsolódás megtörtént, a kereszténység

mindig kétféle indítást adott a lelkeknek: az illető kor élete fölé és annak irányában. Amikor az élet fölé emeli a lelkeket, akkor szent embereket teremt, a heroizmus példaképeit. De ez kivételes kegyelem. Krisztusnak és kegyelmeinek az a funkciója, hogy természetfölötti felemeléseken kívül az élet irányában adjanak indítást azoknak, akiknek lelkébe bekapcsolódnak. Az első századról olvassuk, hogy az apostolok diakónusokat választottak, hogy az árváknak és özvegyeknek segítségére legyenek, hogy a szegényeket gyámolítsák. Ez az első századbéli élet irányában való indítás volt. A II-III-ik században ott voltak a fossores, a sírásók, igen fontos szerepük volt, vagyont is birtokolhattak, ami a keresztényeknek nem volt megengedve, csakis nekik. Ezeket is az élet irányában való hindítás-hozta létre. Nagyon sok volt a vértanú, akiket el kellett temetni és meg kellett őrizni emléküket. Ezek teljesítették ezt a feladatot.

A középkorban is számtalan ilyen dolog jött létre. Amikor kezdődött a lovagkorszak, az is indítás volt az akkori életnek irányában. Amikor szerzetesrendek és kolostorok keletkeztek, külső kaput,, kiszögellő helyet és belső kaput építettek azért, hogy az elsőkön keresztül megjelenő szegényeknek kiadhassák az alamizsnát. Ez is indítás-volt az élet irányában. A Szeretet kis testvérei Olaszországban szintén ilyen dolgokra szerveződtek, az akkori élet szükségleteinek megfelelően. Az egész történelmet fel kellene sorolni, ha a kereszténységnek ilyen kivirágzásait sorba akarnók szedni. A legnagyobb német költő szavainak formájával élek, mikor azt mondom, hogy a történelem kelyhének minden oldaláról Krisztus ömlik, habzik elénk a 19 száz esztendőben.

T. Hölgyeim és Uraim! Ha ugyanezt a gondolatot, az élet irányában való indítás irányát keresem a XX-ik században, azt látom,, hogy az nem lehet, más, mint szociális indítás. Ennek a századnak és a következő századoknak homlokterében a szociális problémák árnya, vagy fényessége fekszik. Következésképpen szociálisnak kell lenni az indításnak is, mely valamiképpen Krisztus erejével segíteni akar a bajon, amint segített a régi időkben a régi korszakoknak megfelelően. Szocializálódnia kell a kereszténységnek is, mert be kell látnia azt, hogy az emberiségben a tömegek jelentősége, az emberiség egész életében, a gazdasági, politikai, művészeti, ir-odalmi életben a tömegek jelentősége mindig jobban emelkedik. Ez olyan tény, amit nem lehet letagadni, sőt örömmel üdvözljük. Még sohasem volt olyan magasan a tömegek fajsúlya, mint ma. Nézzük csak meg

más országokban a szociális törvényhozást. Ami nálunk még vajdó kérdés, az ott részben már megvalósult. Például Angliában az öregkor biztosítása már törvényileg biztosítva van. Épen így haladnak Németországban is. Óriási arányban nő az a szociális áramlat, hogy minden ember megélhetése biztosítva legyen. És ezt az irányt látjuk a társadalmi mozgalmakban is. Ebből következik tehát, hogy amikor az erőknek Krisztus nevében való összegyűjtéséről beszélünk, akkor ezeknek az erőknek a mostani élet irányában kell megindulnia. És miután a mostani élet iránya szociális, a mi indításunknak is szocializálnia kell.

Amit előbb a német nevű francia íróból idéztem, hogy Németországban ujabban fellendült a katholicizmus, mert demokratizálódott, nem ebben a formában igaz, hanem abban, hogy szocializálódott. Ez a helyes kifejezés. Nálunk is minden indításnak, mely az emberek javáért történik, szocializálnia kell. Másképpen nem tudjuk teljesíteni hivatásunkat. Alamizsnával küzdöttek azelőtt a szegénység ellen. Ma ezt nem lehet megtenni és nem is szabad, mert esetleg többet ártana, mint használna. A pauperizmus ellen szociális úton kell küzdeni. Ennek az indításnak karitatívnak, még pedig szociális karitatív indításnak kell lenni. Ez a két végpont. Az egyik a gazdasági, a másik az ethikai sarkpont. Ha csak az egyikre támaszkodunk, akkor ferde helyzet áll elő. Mind akét úton kell elindulnia a mozgalomnak. Az első követelmény a szociális karitás munkájához, hogy a kornak teljesen megfelelően azokat az eszközöket kell használnia, amelyekben a szociális mozgalmak megjelennek, vagyis a szervezkedés formáját kell igénybe vennie, nemcsak azért, mert a feladat azonos, hanem azért is, mert önmagunknak is szocializálnunk kell. Nekünk kell előbb ezeket az érzéseket megszerezni. E törekvésnek eredménye nemcsak az lehet, hogy próbáljuk javítani a szegények életét, hanem önmagunk is jobban megértjük az életet, hogy így alkalmasabbakká tegyük tudásunkat és érzéseinket a munkára. Vagyis meg legyen a kölcsönhatás az élet és azok közt, akik tiszta szándékkal hozzájárulnak az élethez. Az élet hat reám, én akarok hatni az életre. Az élet problémáit elméletileg nem lehet felfogni. Kell, hogy lássam a szennyest, piszkos lakásokat, halljam az éhezõ gyomrok korgását és lássam az elkese-redettségek kitöréseit. Látni és érezni kell! És amikor a züllött nyomor látása megzavar, akkor jusson ezembe, hogy Krisztus nevében tudok és akarok segíteni. A pauperizmus betegség. A társadalom évszázadok óta fekszik egy helyzetben, teste egyes helye-

ken megsebesedett. Meg kell néznünk a sebeket, azután gyengéd, de erős kézzel hozzá kell nyúlnunk a munkához, melyre hivatva van a szervezkedésünk. A szervezkedésben általánosságra kell törekedni, mert partikuláris, szűk körre szorított erővel ezt a nagy munkát elvégezni nem lehet. A nagy szociális nyomor, amelyet a szociális karitás enyhíteni akar, olyan széles területen fekszik, hogy nekünk is megfelelően széles területről kell összegyűjtenünk az erőket. Minél általánosabb legyen a szervezkedés, mert minél több erő kell hozzá.

Meg kell jegyeznünk, hogy a társadalomnak az államot india-tania, irányító befolyásával Kényszerítenie kellene, mert elsősorban köteles arra, hogy a pauperizmus bármely fajtájával szemben gyógyító, radikális módon lépjen fel. Ennek a tételnek megtárgyalása nem tartozik a mi kurzusunk keretébe. Azt azonban megállapíthatjuk, hogy az állam keveset cselekszik. Utána következik a község, jelen esetben a főváros, ahol élünk. Itt nem arról van szó, hogy ha akarja, megteszi, ha nem akarja, nem teszi, mert ezt neki kötelessége megtenni. A közjával kell törődnie. A fővárosnak a 930 ezer ember közjával kell törődnie. Amikor a főváros alamizsnát ad, akkor nem jót tesz, hanem szegényes módon kötelességét teljesíti.. Ezután következik csak a társadalom, az egyház és az egyes ember.

Most jutottam el aztán a tulajdonképeni mondandóhoz, hogy a magyar egyetemi ifjúságot is be kell vonni a szociális karitás terére. Én el tudom képzelni az ifjúságot a tiszta karitativ elvek szolgálatában, de el tudom képzelni a szociális kérdés szolgálatában is. De ha ez a két feladat egyesül és a magyar ifjúság alkalmas szervezetbe tömörítettik, ez az egyesülés csak valami nagyon szépet és jót hozhat létre.

T. Hölgyeim és Uraim! Amikor gondolkoztam ma beszédemen, bejött hozzám egy mama és közölte velem, hogy szeretné, ha fiát felvenném a Szent-Imre-kollégiumba. Azt feleltem rá, hogy az lehetséges. Rövid beszélgetés után kitűnt, hogy fiái speciális módon akarja nevelni. Kikérdezett, milyen szabályok vannak érvényben a kollégiumban és hogy milyen szellemben nevelik itt az ifjakat. Kikérdezett minden felől, valósággal meggyóntatott. A legfontosabb érdeklődési pont az volt, hogy miféle társas életet élnek az ifjak a kollégiumban, mert hát ő eddig távoltartotta a fiát attól, hogy alacsonyabb származású gyermekekkel barátkozzon. Nem engedheti meg, hogy a gyermek lesüljedjen. Azt se bánja, hogyha pap lesz a fiából, de ne legyen közön

séges falusi pap, hanem püspök legyen belőle. Megvan hozzá az összeköttetésük. Ez a mama igen jellemző, mondhatnám tipikus, mert sok van ebből a példából. Tulajdonképpen annak, hogy a magyar ifjúságot a szociális karitás szolgálatában felhasználhassuk, legnagyobb akadálya az a talaj, amelyből kinőnek a iitalok. Az a legnagyobb akadály, hogy a XX-ik században, amikor az osztálykülönbségek mégis kiegyenlítődnek, amikor a munkásember nincs olyan messze a lateiner ember-től, mint volt 50 év előtt, még mindig sok ember, sok család van, akik nem tudják megérteni, hogy a szociális gondolat nem bűn és nem szégyen, nem lealázó. Hiszen, hogy a szegény rabszolga egyenlő a császárral, régen megmondották az apostolok. Ilyen talajból nőtt ki Budapest egyetemi ifjúságának jó része. A családból hoz magával ilyen benyomásokat, jó tanácsokat, megsimogatásokat, melyek ugyancsak nem teszik alkalmassá a fiatal embert arra, hogy szociálisan tudjon gondolkodni, a nyomorgók iránt legyen érzéke. De én lemegek a detail részletekig is. Az ilyen talajból nőtt ifjúságot valami fegyelmetlenül önzés is jellemzi, ami nemcsak abban nyilvánul meg, hogy amikor ígét, vagy szavakat ragoz, mindig önmagát nevezi első személynek. Nem tudják, hogy az én csak a nyelvtanban első személy, az életben másképp van. Nem az ő szegyenük, tudom, hisz sokan vannak, akikre nem is illik ez rá. De sokra egészen reá illik. Az ilyenek nem tudják a legcsekélyebb nélkülözést sem elviselni. Nem tudják szó nélkül elfogadni a felsőbbség rendelkezését, ha rögtön nem értik meg annak intencióit és szellemét.

Ennélfogva az ifjúság kevésbé alkalmas arra, hogy szociális karitativ munkára beiskoláztassék. Amikor az életbe lép az ifjú, magával hoz a családból valami aggóató izoláltságot. A középiskola megtömi mindenféle ismerettel, melyeknek 50%-a felesleges, a másik felének felét elfelejti és így csak 25 %-ot hoz magával az életbe; — de az élettől elzárja az ifjúságot és nem fejleszti ki benne a szociális érzés világát.

Így kerül fel az ifjú az egyetemre. Fél minden szociális munkától és nincs is érzéke hozzá. És ha volna is valamely jó indulat benne, hát restelli azt és húzódik az ilyen munkától, mert az «nem illik» a férfíúi méltóságához.

T. Hölgyeim és Uraim! Befejezem előadásomat. A következő előadásomban ki fogom fejteni, hogy hogyan gondolom én az ifjúság bevonását mégis a szociális munka terére.

Az élet réjtjén a legpompásabb, a legszínesebb virágnak látom a magyar ifjúságot. Látom bennük a jövő jobb Magyarországot.

És ha kevésbé alkalmasaknak ítéljük egy részüket, van nekik egy nagy kiváltságuk, az, hogy 17 és 24 év közt vannak. Ez a kor azt hiszi, hogy képes sziklát dobálni és a világot megváltoztatni, olyan erő szorult beléje. Ez a fiatalemberek pszichológiájának alaptónusa. Valóságos lefokozása lenne az emberiségnek, ha le akarnók tagadni a fiatalok energiáját. Ezt az üde, friss erőt és idealizmust csak fejleszteni kell és zsilipeket kell nyitni neki, hadd törjön elő, hadd áraszsa el a nagy munkatereket, hadd rendüljön meg a nyomor iszonyú arculatától és hadd érjen be a könyörületes, dolgos krisztusi élet csűrébe.